

Jaargang 4,
nummer 4,
December 2024

ivn natuur
educatie
Rijssen Enter

Groen Natuurlijk

Van de Redactie

De Nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar:

maart, juni, september en december

Redactie Nieuwsbrief:

Joop Kamperman

Wim Baan

Redactieadres:

Karel Doormanstraat 52

7461 ET Rijssen

tel. 0548-654909

email: ivn.rijssenenter@gmail.com

Website:

<https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/>

Bestuur IVN Rijssen - Enter:

Voorzitter: Wim Baan

Secretaris: Joop Kamperman

Penningmeester: Henk Ligterink

Leden:

Educatie: vacant

Lid: Wim Klein Nagelvoort

Ledenadministratie:

Joop Kamperman,

emailadres: ivn.rijssenenter@gmail.com

Het lidmaatschap van IVN Rijssen - Enter bedraagt per jaar: € 25,-

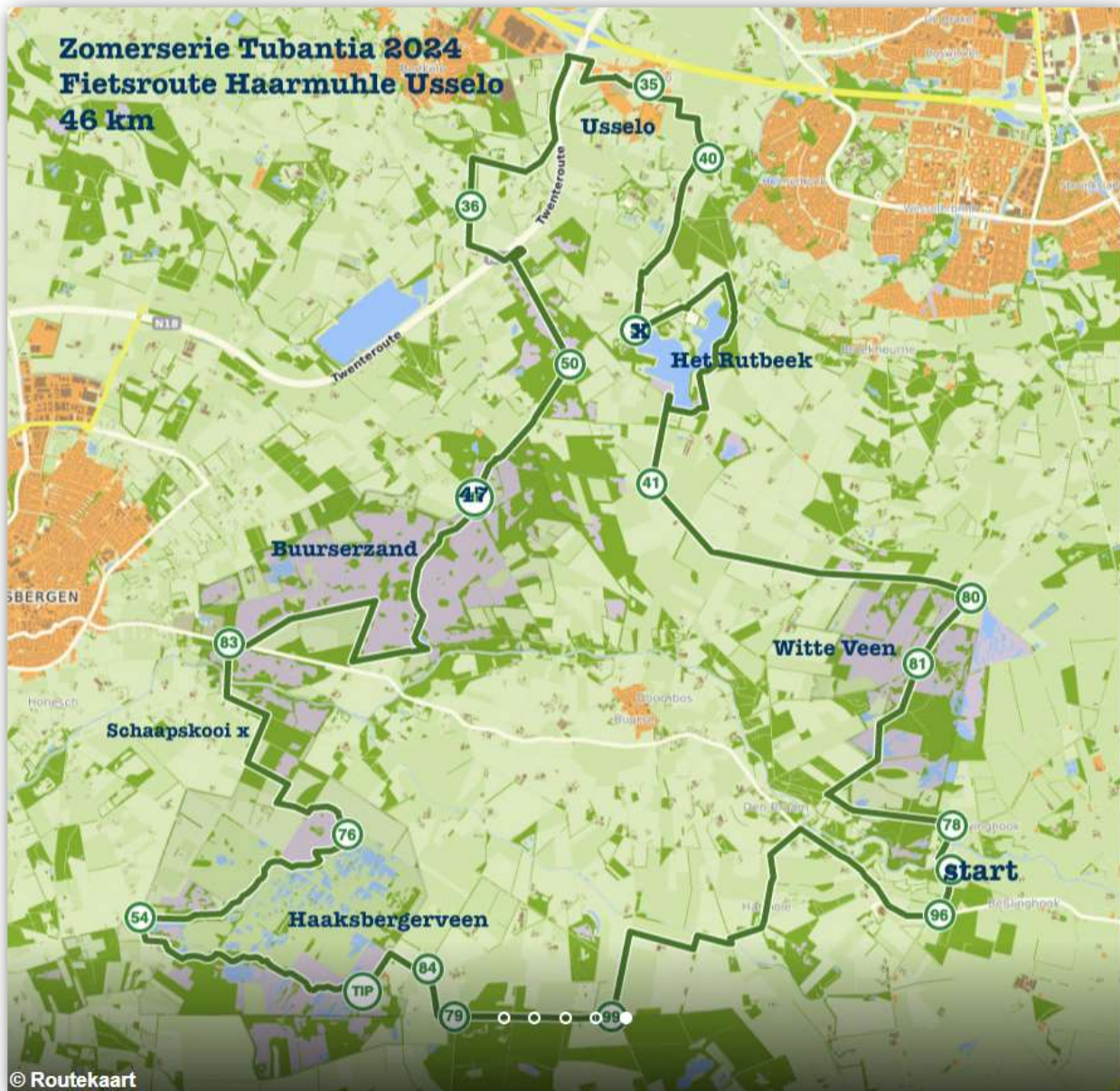
Donateurs betalen € 15,- (minimaal).

Rabobank: **NL50 RABO 0138 1887 50** tnv IVN Rijssen - Enter

Waar staat het IVN voor?

- Het IVN wil bijdragen aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap.
- Wij concentreren ons op de verhoging van de kwaliteit en de kwantiteit van de natuur.
- Het middel om dat te bereiken is natuureducatie en duurzaamheid.
- Hiervoor wordt samengewerkt binnen een landelijk netwerk van vrijwilligers en beroepskrachten.

Fietsroute Haaksbergerveen

De knooppunten

Vanaf de grote parkeerplaats bij de Haarmühle naar links het smalle verharde weggetje nemen, waarna je aan het eind van dit weggetje Knooppunt 96 ziet. Vervolgens rechtsaf naar knooppunt 99. De knooppunten in deze route zijn: 96 - 99 - 79 - 84 - 54 - 76 - 83 - 47 - 50 - 36 - 35 - 40(!) - 41 - 80 - 81 - 78 en vervolgens richting 96 waarna je weer langs de Haarmühle komt.

Bron: artikel
Truus Wijnen, Tubantia

Heideonderhoud door personeel Rabobank

Ook dit jaar kregen we weer ondersteuning van een aantal personeelsleden van de Rabobank Hengelo. Ze hebben geholpen opslag te verwijderen in de buurt van het labyrint op de Borkeld.

Op woensdagmiddag 9 okt, verzamelden zich 12 deelnemers bij de Informatieboerderij 'n Witten. Omdat er regen verwacht werd, gingen ze na een korte uitleg gelijk aan de slag.

Door de gemeente Rijssen - Holten waren schoppen en handschoenen ter beschikking gesteld.

Dat het verwijderen van boompjes iets anders is dan werken met een computer, bleek al gauw doordat er veel jassen en truien uit werden getrokken. Ook viel er menig zweetdruppel.

Maar al met al werd er keihard gewerkt en zoals een goed Rabomedewerker betaamd, werden er de nodige grappen gemaakt. Iedereen had het reuze naar de zin.

Uiteraard was er een korte pauze waarin het verloren vocht weer kon worden aangevuld. Als laatste werd er geposeerd voor de grote stapel verwijderde boompjes.

Hierna begaven we ons weer naar de boerderij en werd er onder het genot van een drankje gekeken naar de diaserie over de Borkeld. Om de verloren calorieën aan te vullen waren er bij de Sterkerij heerlijk broodjes hamburger besteld en deze waren binnen no time naar binnen gewerkt. We kunnen terugkijken op een geslaagde middag die zeker een vervolg krijgt.

Bomen

In de vorige nieuwsbrief hebben we jullie gevraagd om eens een foto te sturen van een bijzondere boom.

het liep nog niet echt storm, dus dan maar weer een uit het archief.

Wie wel eens in Zeeland is geweest, kent ze wel, de "duineiken".

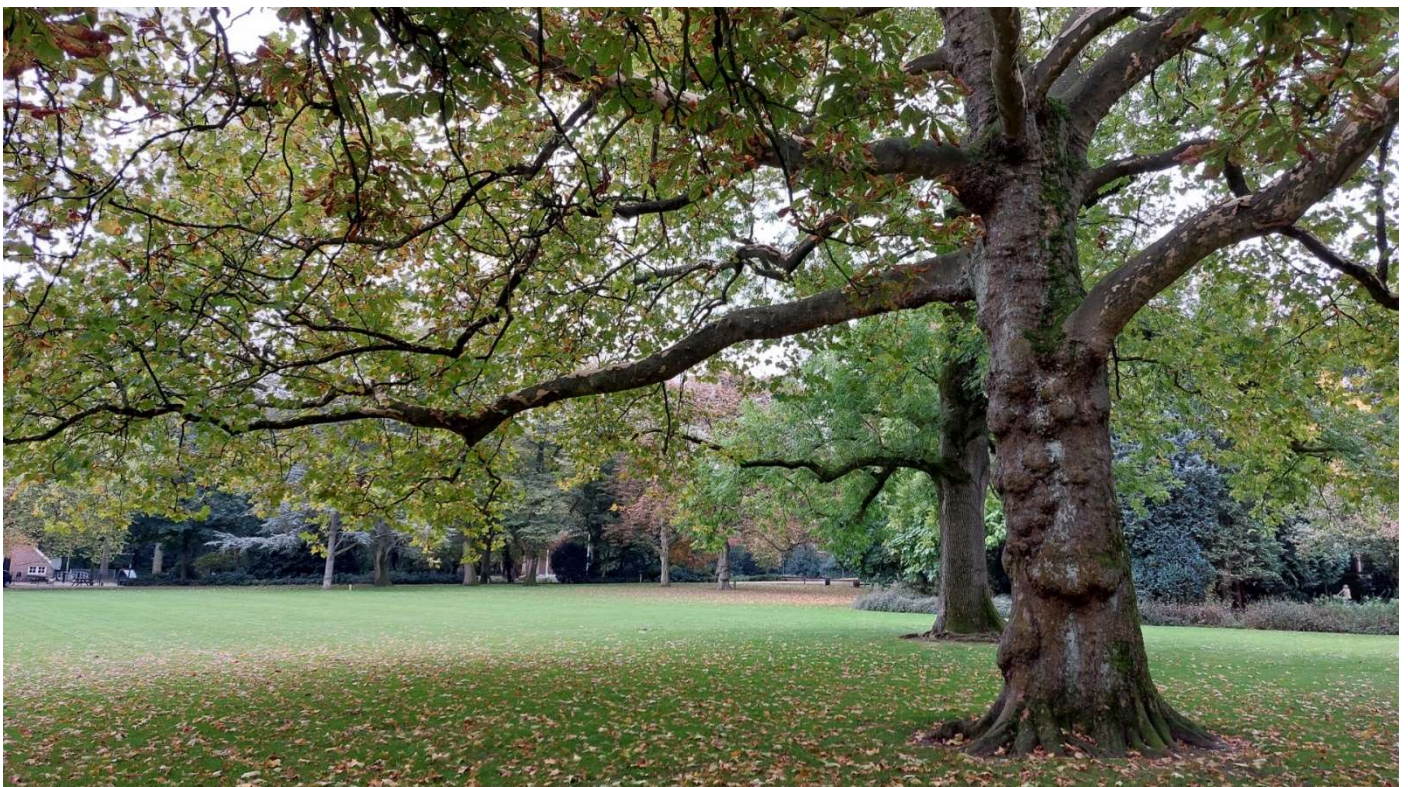

Anton van Haperen. Credits: Wim Eikelboom.

Op het eerste gezicht lijken het jonge boompjes want dik zijn ze niet. In werkelijkheid zijn ze tweehonderd jaar oud en dus monumentaal. Anton van Haperen heeft studie gemaakt van deze bijzondere eiken in de duinen tussen Oostkapelle en Domburg. 'Dit is uniek voor Nederland. Ik ken dit soort eiken alleen van een klein duingebied in Denemarken.'

Onderstaand nog een boom die we allemaal wel kennen, hij staat op het Volkspark.

Wist u dat er een hele mooie bomenroute is in het Volkspark? Alle bomen zijn voorzien van een paaltje met een QR-code die u meer vertelt over de bijzonderheden van de boom.

De Komeet Komeet C/2023 A3 (Tsuchinshan-ATLAS)

U heeft hem allemaal waarschijnlijk al gezien, deze komeet.

De niet-periodieke komeet werd ontdekt in de eerste helft van januari 2023.

De komeet is zichtbaar met een helderheid groter dan achtste magnitude (helderheid) aan onze avondhemel tussen 12 oktober en 28 november 2024.

Als vrijwilliger van de Sterrenwacht Hellendoorn ben je natuurlijk uitermate geïnteresseerd en hoop je mooie foto's te kunnen maken.

Op dinsdag 15 lukte dat aardig. Samen met Carla en Herman Bruggink zijn we naar het hoogste punt van de Sallandse Heuvelrug gereden en onze apparatuur geïnstalleerd.

Rond 19.30 uur verscheen de komeet, hij was hoger dan verwacht.

Maar naarmate het donker werd was ie prachtig te zien, met zijn staart van miljoenen kilometers.

Met de mobiel van Herman hebben we hem prachtig kunnen vastleggen.

Zelf heb ik een 2-tal timelapsen gemaakt.

De filmpjes kun je hier bekijken. <https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/nieuws/de-komeet-c-2023-a3-tsuchinshan-atlas/>

Je ziet dan gelijk hoe verstorend de overvliegende vliegtuigen zijn.

Gif in vogelvoer: breed probleem in onze leefomgeving

Geplaatst op 4 november 2024

Alleen het biologische zadenmengsel van Vogelbescherming is gifvrij en bevat geen meetbare resten van bestrijdingsmiddelen. Dat blijkt uit onderzoek van Pesticide Action Network (PAN). Deze organisatie heeft negen merken vogelvoer steekproefsgewijs laten onderzoeken op bestrijdingsmiddelen. Acht andere monsters bevatten wel resten hiervan, zoals insecticide en een antischimmelmiddel. In het niet-biologische zadenmengsel van Vogelbescherming werd een lage concentratie van een hulpstof van insecticide gevonden. Dit is niet geregistreerd als bestrijdingsmiddel. Wat de gevolgen zijn voor vogels als ze dit voer eten, is nog onduidelijk. Hiervoor is meer onderzoek nodig en Vogelbescherming gaat dat versneld laten uitvoeren.

Gif in de natuur

Vogelbescherming vindt de resultaten van het onderzoek zorgwekkend. Voor mensen die willen helpen om vogels te beschermen, is het vervelend en verwarrend dat er veel soorten voer in omloop zijn die niet goed zijn voor vogels. Vogelbescherming vindt het belangrijk dat er meer onderzoek gedaan wordt. Gif is overal aanwezig in onze leefomgeving. Het kan in de grond zitten of via de lucht verspreiden. Helaas krijgen vogels die hun voedsel zelf in de natuur vinden ook gif binnen. Onze natuur is niet gifvrij, zelfs niet in grote natuurgebieden. We maken ons daar grote zorgen over en blijven ons inzetten voor een gifvrije leefomgeving.

Gifvrij vogelvoer

Ons biologische strooivoer kwam als enige goed uit de test en is vrij van bestrijdingsmiddelen. Vogelbescherming roept ook andere verkopers van vogelvoer op om te kiezen voor gifvrij vogelvoer. Alleen samen kunnen we zorgen voor een gezonde toekomst voor vogels en mensen.

Vogelvriendelijke omgeving

De beste manier om vogels aan voedsel te helpen is het verbeteren van hun leefgebied. Vogels houden van een gevarieerde tuin met inheemse planten en struiken, bessen, insecten, een lapje gras en liefst niet al te netjes.

U kunt het voer hier bestellen:

https://www.vogelbeschermingshop.nl/vogelvoer?_ga=2.67464018.270628438.1731072016-1505165099.1717429006

Zo steun je vogels in de herfst

Je kunt heel wat voor vogels betekenen door ze de drie dingen te verschaffen die ze in de herfst echt nodig hebben: vet voedsel om de winter door te komen, een beschutte schuilplaats en zorgen dat ze niet ziek worden. Hoe je dat doet?

[Tips voor de herfst >](#)

Tips: https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/help-vogels-in-de-herfst?utm_source=nieuwsbrief&utm_medium=email&utm_campaign=vn&utm_content=vn&eid=18267a7bbec0555ef2ea0e95b878273269d1a99fb4bf95f7fcaa6900c6d06289

Geen zonneatollen in het IJsselmeer

Het kabinet ziet geen heil in de aanleg van een groot zonnepark op het IJsselmeer in de Wieringerhoek. Vogelbescherming en andere natuurorganisaties zijn opgelucht dat het plan van de baan is. Lees hier waarom de vogels hier baat bij hebben.

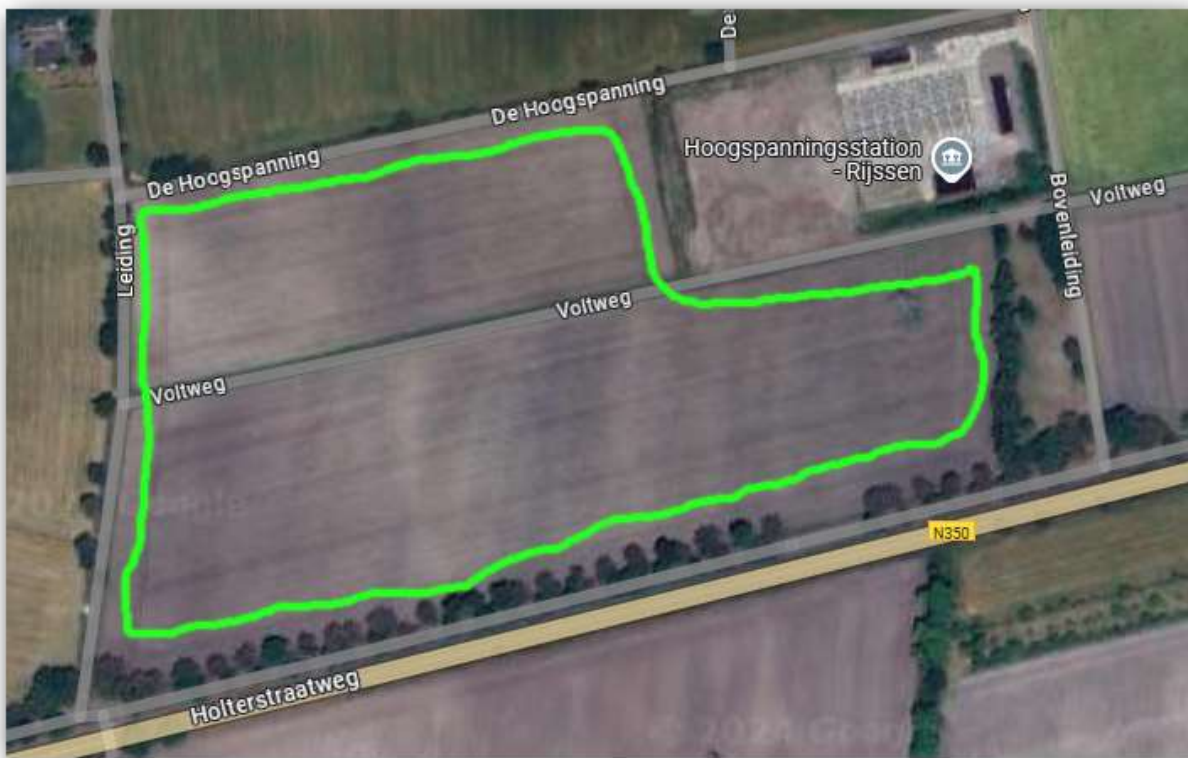
[Lees verder >](#)

Lees verder: https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/streep-door-groot-zonne-atollenplan-ijsselmeer?utm_source=nieuwsbrief&utm_medium=email&utm_campaign=vn&utm_content=vn&eid=18267a7bbec0555ef2ea0e95b878273269d1a99fb4bf95f7fcaa6900c6d06289

Lelievelden in de gemeente Rijssen - Holten/Hof van Twente

Onlangs constateerden we een lelieveld, gelegen tussen de wegen Hoogspanning, Voltweg en de N350.

Zoals bekend worden lelievelden geregeld besproeid met insecticiden, meer dan gewone planten. Dat dit een mogelijk negatief gevolg heeft voor omwonenden moge duidelijk zijn. Nav de constatering hebben we als IVN vragen gesteld aan de wethouder. Deze gaf aan dat lelievelden vallen onder de noemer "kwekerijen" en als zodanig verboden zijn. Zie onderstaand de tekst uit het verslag van de lijst van adviezen en conclusies commissie Grondgebied van 12 september 2024

16. Rondvraag

De heer Nijkamp vraagt naar de stand van zaken met betrekking tot Albert Heijn in Holten en naar de schadelijke gevolgen voor de biodiversiteit van de lilieteelt.

Wethouder Wessels zegt over de realisering van de nieuwe Albert Heijn in Holten dat het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage ligt. Voor wat betreft de lilieteelt merkt hij op dat deze als kwekerijen worden beschouwd. Deze zijn op grond van het omgevingsplan verboden. Hierop wordt gehandhaafd.

Als IVN zullen we de vinger aan de pols houden mbt deze lelievelden.

Een soortgelijke situatie kwamen we tegen in een perceel, gelegen tussen de Apenbergerweg en de Diependaalseweg in de gemeente Hof van Twente.

Ook hier hebben we onze zorgen geuit bij de gemeente en gewezen op de invloed van deze velden op de gezondheid van de omwonenden.

Zie hiervoor de rechtszaak, onlangs in Frankrijk, waarbij een 11-jarig meisje overleed agv de invloed van bestrijdingsmiddelen.

<https://nos.nl/artikel/2540387-doodsoorzaak-dochter-van-franse-bloemist-erkend-kwam-door-pesticiden>

Huisarts strijdt tegen gebruik pesticiden

'Hof van Twente, stop de giftige elietee!'

De Diepenheimse huisarts Luc de Vries wil dat de gemeenteraad van Hof van Twente een eind maakt aan het kweken van lelies in de gemeente. Hij zegt dat mensen ziek worden door de chemicaliën die worden gebruikt bij het kweken van de bloemen.

Frank Timmers
Diepenheim

Het doet hem denken aan het jarenlang ontkennen van asbest als dodelijke ziektemaker. In Hof van Twente neemt het aantal hectares waarop planten worden gekweekt toe. Dit komt doordat boeren stoppen met vee- en akkerbouw en alteminatief is. De afgelopen jaren is het intensieve telen, zoals van lelies, verdubbeld. Percelen voor lelieteelt in Overijssel zijn er ook in de gemeenten Hardenberg,

Hellendoorn, Ommen, Tubbergen, Twenterand en Wierden. De kritiek op gebruik van pesticiden groeit.

Een rechter in Frankrijk oordeelde vorige maand dat een 11-jarige meisje is overleden door pesticiden op snijbloemen. Er werd officieel vastgesteld dat de leukemie die het meisje fataal werd, het directe gevolg was blootstelling aan bestrijdingsmiddelen via de moeder, nog voor de geboorte.

De sector meldt dat gewasbeschermingsmiddelen veilig zijn voor mens, dier en milieu als ze volgens voorschrift worden gebruikt. Maar dit jaar is het RIVM toch begonnen met een onderzoek naar de effecten van de middelen op de gezondheid van mensen.

Volgens De Vries hoeft daar niet op worden gewacht. Hij legt een relatie met bestrijdingsmiddelen,

Alles wijst erop dat er iets gaande is dat ons ziek maakt

– Luc de Vries

gebruikt in de intensieve bollenteelt. Elk middel op zich zal voor de mens misschien niet al te ziekmakend zijn, maar als ze in het lichaam bij elkaar komen, worden ze extreem giftig.

Hij vindt dat de gemeente dit fenomeen ten onrechte negeert. „Alles wijst erop dat er iets gaande is dat ons ziek maakt.”

Strengere norm

Hoogleraar Humaan en Ecologische Risicobeoordeling Ad Ragas van Universiteit Nijmegen pleit voor een strengere toelatingsnorm voor bestrijdingsmiddelen. Hij zegt dat die met een factor 10 omhoog moet. Ragas: „Om te compenseren voor het feit dat we in de praktijk worden blootgesteld aan meerdere stoffen.”

► Pagina 4 & 5 Vrees voor gevaar landbouwgif neemt toe

Omwonenden gaan vaker met hun klachten

Vrees voor gevaar

Het groeiende aantal hectares met lelieteelt leidt ook tot een toename van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Omwonenden maken zich zorgen. Ze vrezen ziek te worden door deze middelen. De Diepenheimse huisarts Luc de Vries vindt die angst terecht.

Frank Timmers
Diepenheim

Hij werkt al 15 jaar in de regio en ziet met zijn klachten onderzoeken in ernstige ziekten. Pesticiden zijn volgens hem de oorzaak. Hij riep de politiek op verantwoordelijkheid te nemen en de teelt van lelies en dus het gebruik van landbouwgif te verbieden.

De Vries zei dat hij vaak patiënten moet vertellen dat hun vage klachten uiteindelijk tekenen waren. „Dok aan jonge mensen die er nu niet mee zijn”, zei hij. De huisarts begrijpt dat er een economisch belang is, bij een plantenziekte hoe die zijn akkers verpacht voor lelieteelt.

Maar hij kan zich niet voorstellen dat kinderen trots zijn op hun ouders als die voor 4000 euro hun land verhuuren voor lelieteelt en hun gezondheid op het spel zetten.

De vraag is natuurlijk: heeft de huisarts gelijk met zijn claim? Volgens de GGD is niet precies te zeggen hoe groot het gezondheids-

Het beperken van lelieteelt is nu niet aan de orde, maar kan onderdeel zijn van het plan van aanpak dat we eind dit jaar opleveren

– Voorzitter provincie Overijssel

risico van omwonenden is die worden blootgesteld aan bestrijdingsmiddelen. Vorig jaar rapporteerden deze gezondheidsdiensten aan de provincie Overijssel dat er nauwelijks meldingen van gezondheidsklachten door pesticiden komen.

Weg van kavelgrens
Lelietele speelt niet alleen in Hof van Twente. Ze worden het en de al afnemen gemaakt tussen gemeenten en telers, om de zorgen te verminderen. In Twente zijn de vorige jaar bloembollenteelters met de gemeente een convenant om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de blootstelling daarvan te beperken.

Algemeen is onder meer dat de telers met hun bollen ongeveer 5 meter van de kavelgrens weg blijven. En als het bollen veld dus wordt, kan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, ook bloemen te wel met voldoende gezondheid personeel.

Dit jaar is het RIVM begonnen met

naar de rechter, overheid werkt aan plan van aanpak

van landbouwgif neemt toe

een onderzoek dat meerdere jaren duurt. Ook de provincie Overijssel doet onderzoek op dit gebied. Voor het einde van het jaar wil Overijssel weten of ze maatregelen moet nemen vanwege negatieve effecten van bestrijdingsmiddelen op mens, natuur en water. „Het beperken van lelieteelt is nu niet aan de orde, maar kan onderdeel zijn van het plan van aanpak dat we eind dit jaar opleveren”, meldt een woordvoerder.

Rechter gaat vaak al verder in het beschermen van burgers. Met dit jaar verbod de rechter gebruik van landbouwgif voor lelieteelt, maar een woordvoerder van de rechter: „De rechter rufte die de middelen mogen zijn geent en goedgebruikt, maar die niet bereikt te veel zijn. Er wordt namelijk niet geent op menselijke gevolgen op langere termijn.”

Butterzones

De rechter constateerde dat de Gaanddierdienst en het RIVM niet de gelijk als een verbod zien tussen deze middelen en ziekten zoals Parkinson. Ook internationaal wetenschappelijk onderzoek ondersteunt dat. De rechter stelde dat gezondheid belang bij is dan economisch voordeel. De telers van de middelen, ook als buccor-mis, niet gebreken.

Een van de peren in Hof van

Twente waar lelies worden geteeld, ligt aan de Koelerweg in Marikla. Een vrouw van 30 jaar die er 500 meter voor woont, zegt dat ze er liever niet meer komt. Terwijl er een moeders wandelpad is. Ze maakt zich zorgen, maar is niet ziek - behalve nu verkoud.

Chemisch luchtje
De vrouw denkt ook niet dat ze er nu al ziek van zou kunnen zijn, maar de grond rondt pas een paar jaar hiervoor gebruikt. Ze zegt dat ze bij huis wel een chemisch luchtje heeft gevoeld, dat ze verduikt vindt. Maar ze is er nooit bij geweest toen bestrijdingsmiddelen worden gebruikt.

Ze heeft een de gemeente gebeld om haar zorgen te uiten over de teelt die ze steeds meer ziet uitbreiden. Maar daar kreeg ze te horen dat het niet een zaak van het Rijk was. „Ik heb tegen een man op”, zegt ze. Toen heeft ze het erbij gebreken. De vrouw wil niet meer haar naam in de krant.

Wonen op 500 meter - zoals deze vrouw doet - is niet zonder meer een veilige buffer. Uit onderzoek van de Universiteit Wageningen blijkt dat bestrij-

dingsmiddelen zich verspreiden tot op kilometers afstand van de velden waar ze zijn gebruikt. Ze zitten in de lucht, woningen, dierpluimen, ruitjes, drinkwaterleidingen en natuurgebieden. In Natura 2000-gebieden worden inmiddels bestrijdingsmiddelen gevonden die verdroeg zijn gebruikt.

De vereniging Meten-Weten voert spel dat burgers steeds vaker met succes naar de rechter zullen stappen tegen het gebruik van pesticiden. Volgens dit collectief van burgers tegen giftige bestrijdingsmiddelen heeft nationale en internationale rechtspraak de toelatingscriteria van College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden onderuit gehaald.

Omdat niet met zekerheid te zeggen is in hoeverre stoffen al dan niet in combinatie met elkaar gevaarlijk zijn, moeten gemeenten dus beter voor het onzekere nemen.

Middelen verbieden
Op basis van dit voorschotregime moeten al van middelen verboden worden. „Pas als er voldoende kennis is inzake de eigenschappen van de stoffen, de manier van gebruik en de effecten van die cocktail op mens, dier en het milieu,

kanen sommige stoffen weer toegestaan worden”, stelt woordvoerder Henk Bagis. Los van nieuw onderzoek wil het ministerie van Landbouw Natuur en Visserij dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen daalt. In 2020 moet die de helft zijn van nu. Alsgezien in de lidstaten veel gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, onderzoek minister Femke Maris. Wierma hoe ze die teelt kan terugkopen.

Dialoogavond

De Tweede Kamer praat donderdag 11 november met donkondingen over lach- en rijk's van gewasbeschermingsmiddelen. Meten-Weten is een van de partijen. De partijen PvdA, D66, SP en in beweging in de gemeente Hof van Twente houden maandagavond 9 december een dialoogavond voor alle belangstellenden over intensieve teelt van allerlei gewassen en specifiek lelies.

Marianne Hutten van in beweging vindt dat de gemeenteraad zich juist nu een gedegen oordeel moet vormen. In december wil Hof van Twente omgevingen van twaalf met daarin kader voor ruimtelijke ontwikkelingen. „Het beschermen van de gezondheid moet er deel van uitmaken”, zegt ze. De dialoogavond is om 19.30 uur bij Deuk in Marikla.

Alles wijst erop dat er iets gaande is dat ons ziek maakt

– Luc de Vries, huisarts

► Een akker vol met nageplante lelies. vrm

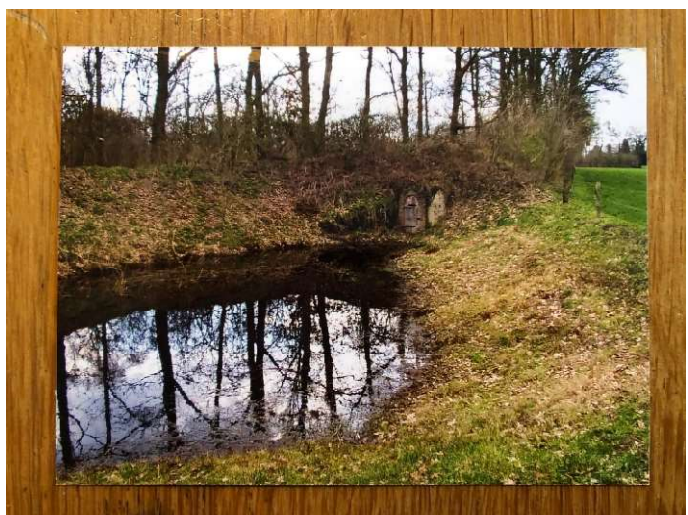
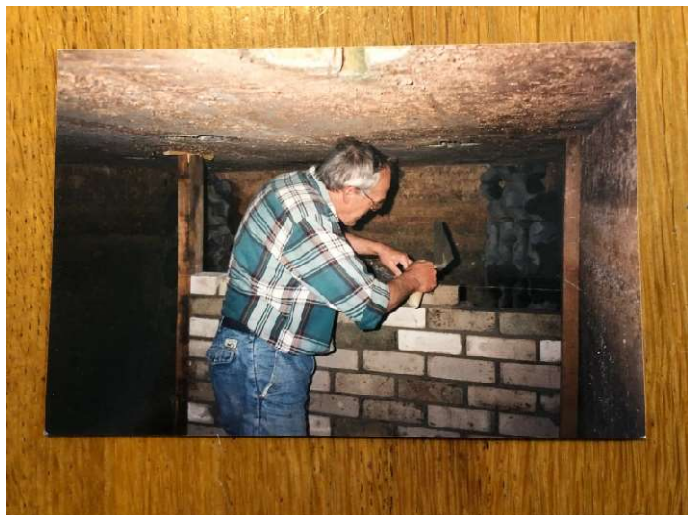

Vleermuisbunker Exoo

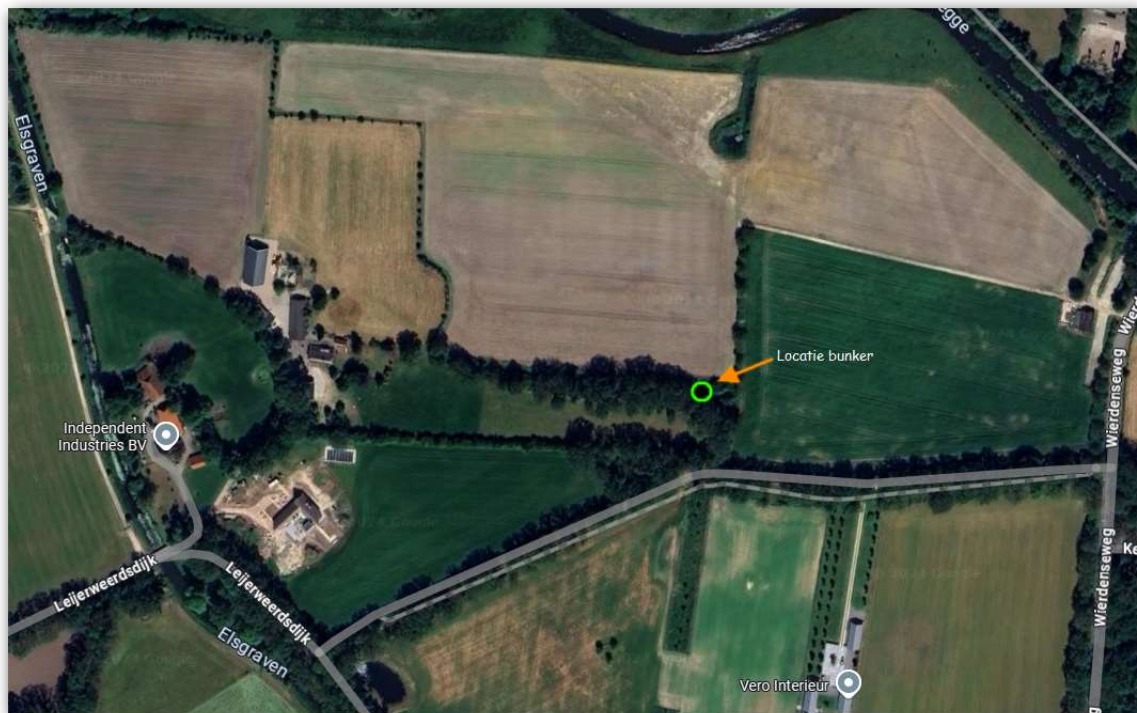
Een poos geleden werd er door leden van de nestkastengroep een begin gemaakt met de renovatie van een vervallen vleermuisbunker.

Deze bunker is gelegen op een terrein, eigendom van de fam Busger of Vollenbroek, in de buurt van de Regge.

In de jaren 90 is de bunker aangelegd door Gerard Busger of Vollenbroek, zie onderstaande foto's:

Na veel hard werken was de omgeving van de bunker en de vijver enigszins weer toonbaar.

Maar nu moest de renovatie van de bunker zelf beginnen.

Uiteraard waren hier kosten aan verbonden, er moest een nieuwe stalen deur komen, er moest gemetseld worden en binnenin de bunker moesten de nodige benodigdheden komen waaraan de vleermuizen zich tijdens hun winterverblijf konden vast hechten.

Daarom werd er een sponsor gezocht en die werd gevonden in de Ledenraad van de Rabobank. Uit dit fonds kregen we een bijdrage van maar liefst € 3000,00. De roestvrijstalen deur werd geleverd door de Fa Lammerink en Mattel uit Vriezenveen. Het metselwerk rondom de deur werd verzorgd door dhr Pluimers.

Zaterdag de 23^e november was het dan zover, de bunker werd onder grote belangstelling door mevr Busger of Vollenbroek heropend door het naar binnen gooien van een kan water.

Na de opening konden de aanwezigen een blik werpen in de bunker en zien hoe het verblijf er uit zag voor de vleermuizen.

Hierna werd de cheque uitgereikt door Anne Dannenberg, lid van de Ledenraad, in het bijzijn van 2 andere leden van de ledenraad, dhr Meijer en Ligtenberg.

En ook mogen we dhr Jan Mannak niet vergeten, expert in vleermuizen, die de groep bijgestaan heeft met raad en daad.

Hierna begaf de groep zich naar de boerderij het Exoo voor een lekkere bak koffie/thee met gebak en werd er nog even gezellig nagepraat.

De Natuur Talenten in Oktober, November en December

Zaterdagmorgen 5 oktober, het was een prachtig zonnige morgen. Het ideale weer voor de bijeenkomst van de NatuurTalenten!

Zoals gebruikelijk startten we de ochtend om 9.00u op de Hobbyboerderije. Maar ook deze keer bleven we daar maar heel even. Na het welkom en aandacht voor de jarigen, vertrokken we per auto. De bestemming: informatieboerderij 'n Witten.

Deze ochtend stond helemaal in het teken van bodemdieren. Daar kregen de kinderen eerst een korte uitleg over. Vervolgens gingen de kinderen in groepjes op pad, naar buiten. Gewapend met zoekkaarten (determinatiekaarten), een scorelijst, emmertjes en scheppen.

Op diverse plekken werd er gezocht naar bodemdieren. De ene plek bleek iets succesvoller dan de andere maar desondanks is er een breed scala aan bodemdieren gevonden. Bijvoorbeeld verschillende spinnen, wormen, kevers, pissebedden, duizendpoten, miljoenpoten (hoeveel poten kun je hebben haha), engerlingen (de larven van meikevers) en een stinkende kortschildkever. Alles werd genoteerd op het scoreformulier van bodemdierendagen.nl. Ook was er een goed gevulde slakkenbak en waren er diverse potvallen, om te kunnen bekijken.

Welke dieren heb ik gezien?

TEGENWORM	NAAKTSLAK	RUDESLAK	SPINACHTIGE	PISSEBED
☐ Ja, 1 - 2	☐ Ja, 1 - 2	☐ Ja, 1 - 2	☐ Ja, 1 - 2	☐ Ja, 1 - 2
☐ Ja, 3 - 10	☐ Ja, 3 - 10	☐ Ja, 3 - 10	☐ Ja, 3 - 10	☐ Ja, 3 - 10
☐ Ja, meer dan 10	☐ Ja, meer dan 10	☐ Ja, meer dan 10	☐ Ja, meer dan 10	☐ Ja, meer dan 10
☐ Niet gezien	☐ Niet gezien	☐ Niet gezien	☐ Niet gezien	☐ Niet gezien

MILJOENPOT	DUIZENDPOT	KEVER	MIER	MOL
☐ Ja, 1 - 2	☐ Ja, 1 - 2	☐ Ja, 1 - 2	☐ Ja, 1 - 2	☐ Ja, 1 - 2
☐ Ja, 3 - 10	☐ Ja, 3 - 10	☐ Ja, 3 - 10	☐ Ja, 3 - 10	☐ Ja, 3 - 10
☐ Ja, meer dan 10	☐ Ja, meer dan 10	☐ Ja, meer dan 10	☐ Ja, meer dan 10	☐ Ja, meer dan 10
☐ Niet gezien	☐ Niet gezien	☐ Niet gezien	☐ Niet gezien	☐ Niet gezien

Ik heb al eerder meegedaan met deze tuin:

☐ Ja ☐ Nee

Hoe lang heb ik gezocht?

☐ 1 - 15 minuten
☐ 16 - 30 minuten
☐ langer dan 30 minuten

Met hoeveel mensen heb ik gezocht?

Nog wat anders gezien?

Type tuin

☐ Bestrate tuin	☐ Balkon
☐ Groene tuin	☐ Groendak
☐ Plantenbak	☐ Tiny forest
☐ Schoolplein / BSO	☐ Voedselbos
☐ Moestuin	☐ Grasland
☐ Park / Plantsoen / Kinderboerderij	☐ Akker
☐ Halfgroene tuin	☐ Bos

Leuke filmpjes of foto's gemaakt? Mail ze naar: bodemdierendagen@nioo.knaw.nl

Op verschillende manieren konden de kinderen de bodemdieren bestuderen. Met het blote oog, aan de hand van de determinatiekaarten, met loeppotjes en met een microscoop. Van alle hulpmiddelen werd gretig gebruik gemaakt. Het mooie was het enthousiasme van de kinderen om elkaar en de teamleden hun vondsten te laten zien.

Na een geslaagde ochtend bij en rondom informatieboerderij 'n Witten keerden we terug bij de Hobbyboerderieje. Daar hebben we nog even nagepraat. Tenslotte kregen de kinderen nog een heel mooi en uitgebreid informatiepakket mee naar huis. Dit pakket was beschikbaar gesteld door bodemdierendagen.nl. (Dit is een initiatief van Het Nederlands Instituut voor Ecologie en Wageningen University & Research.)

Iedereen kan op zoek naar bodemdieren! Help ook mee om ze in kaart te brengen! Op de website bodemdierendagen.nl staat alles duidelijk uitgelegd! Hoe te zoeken, waar te zoeken.

November

Zaterdagmorgen 2 november, de eerste zaterdag van de maand, tijd voor de bijeenkomst van de NatuurTalenten. En hoe bijzonder.. Daar waar het vrijdag nog koud en nat was, was het zaterdagmorgen mooi en zonnig weer! Een perfecte morgen om op pad te gaan.

Om 9.00u was iedereen present! We gingen dan ook gelijk van start. De hesjes werden uitgedeeld en dat betekent 'we gaan naar buiten'. Voor het zover was, werd er eerst voor de jarigen gezongen en gingen we eerst een filmpje kijken. Een filmpje over paddenstoelen. Want het is paddenstoelen tijd. Nu groeien paddenstoelen wel het hele jaar door maar de groei is nu op het hoogtepunt.

Na de uitleg gingen we op pad, richting het bos. In het stuk bos waar we vorig jaar een stuk bos aangeplant hebben, gingen we nu op paddenstoelenjacht. Het werd een uitgebreide jacht want tjonge, wat waren er veel paddenstoelen! Alle 3 groepen paddenstoelen waren terug te vinden. De vuilnismannen, de vrienden en de vijanden.

Aan de hand van een checklist bekeken we de vele paddenstoelen. Paddenstoelen met steel, paddenstoelen zonder steel, met of zonder ring, met plaatjes of met buisjes. Paddenstoelen die solo groeien of juist in een groep. Zo zagen we o.a. honingzwammen, zwavelkopjes, oorzwammetjes, spekzwoerdzwammen, melkzwammen, takruitertjes, elfenbankjes en geweizwammetjes.

Van al het speuren kregen we trek. Naast een traktatie hadden we broodjes. Broodjes die zo verorberd konden worden maar die ook gevuld konden worden met champignonragout. Daar genoten velen van. Het samen broodjes klaarmaken en opeten zorgde ook voor veel gezelligheid. Zo vloog de tijd voorbij.

Samen ruimden we alles op en lieten we het bos na het aangenaam verpozen zonder schillen, afval en dozen. Al kletsende liepen we gezellig in een lang lint terug naar de Hobbyboerderije. Daar hielden we een korte nabespreking en toen was het echt tijd om naar huis te gaan. Alle kinderen kregen een eigen zoekkaart mee naar huis. Om het geleerde te kunnen delen en/of om zelf lekker verder op zoek te gaan.

Vind je het sowieso leuk om dingen te leren over de natuur? Om bezig te zijn in en voor de natuur? Ben je 7 jaar of ouder? Meld je dan aan bij ons! Je mag eerst een keer proefkijken. Voor het aanmelden en/of meer info, mail naar natuurtalenten.r-e@outlook.com Graag tot ziens!

Op onze site vind je nog meer foto's van onze activiteiten.

<https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/jeugdgroep/>

December

Voor de laatste keer van dit jaar, kwamen we als Natuur Talenten weer bij elkaar. Het weerbericht voorspelde niet veel goeds. Maar dat weerhield ons niet om er weer een leuke morgen van te maken!

We startten de ochtend, zoals altijd in de Hobbyboerderije. Allereerst was er een warm welkom voor iedereen. Vervolgens hadden we wat te vieren. Er waren deze keer niet alleen jarigen in ons midden. We vierden ook de geboorte van een dochtertje/zusje.

Vervolgens gingen we op pad! En de bestemming? De bestemming was het Natuurmuseum Holterberg. Daar werden we opgewacht door dhr. Anton van Beek. Hij nam ons mee en zorgde voor een welbestede ochtend.

Na een korte introductie over het museum en zijn geschiedenis, kregen de kinderen een puzzel uitgereikt. Om aan de hand van allerlei vragen allerlei wetenswaardigheden te leren en om al het moois van het museum te ontdekken.

De kinderen gingen enthousiast op onderzoek uit en keken hun ogen uit. Dhr. Van Beek was er om, waar nodig, de kinderen bij te staan bij vragen. Het was zo leuk om te zien dat de kinderen gedreven waren om de goede antwoorden te vinden!

Uiteindelijk hadden we eigenlijk zelfs een beetje tijd tekort. Het filmpje over camouflage werd derhalve versneld doorgenomen. En toen was het toch echt tijd om te gaan. We hadden namelijk nog iets leuks voor de kinderen bedacht en geregeld.

Eenmaal terug bij de Hobbyboerderije gingen we niet naar binnen. Nee, we gingen naar de muziekkoepeel van het park. De kinderen kregen namelijk een ieneminie concert van Jennie op de midwinterhoorn. En daarna? Toen mochten ze het zelf proberen, midwinterhoorn blazen. Er bleken een paar echte natuurtalenten tussen te zitten!

En toen was het toch echt tijd om af te ronden. Met een klein beetje 'huiswerk' voor de volgende keer en de beste wensen voor de feestdagen, ging iedereen huiswaarts.

Wil je meer informatie, kijk dan op de pagina van IVN Rijssen-Enter

<https://www.ivn.nl/afdeling/rijssen-enter/nieuws/verslag-natuurtalenten-7-december/>

of mail naar natuurtalenten.r-e@outlook.com

Judith Geitenbeek